

Mediteranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića

Treursić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:496846>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru
Odjel za kroatistiku
Sveučilišni prijediplomski studij
Hrvatski jezik i književnost

Petra Treursić

Mediterranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Sveučilišni preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti

Mediterranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića

Završni rad

Student/ica:

Petra Treursić

Mentor/ica:

Izv. prof. dr. sc. Sanja Knežević

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Petra Treursić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Mediterranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 4. listopada 2024.

SAŽETAK

Mediteranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića

Drago Ivanišević autor je čija je poezija obilježila hrvatsku književnost 20. stoljeća. Bio je pjesnik duboko povezan s mediteranskim motivima i pejzažima, poznat po svojim emocionalno snažnim i slikovitim stihovima. Njegovo stvaralaštvo prožeto je ljubavlju prema zavičaju, posebno dalmatinskom području, i često je pisao čakavskim dijalektom, čime je njegovao autentičnost i lokalnu kulturu. Ističe se poetskom introspektivnosti, kombinirajući slike prirode s temama egzistencijalnih borbi, prolaznosti života i ljubavi. Njegova poezija nosi prepoznatljiv lirski izraz, često reflektirajući avangardne i ekspresionističke utjecaje. Iako je bio modernist, Ivanišević nije slijedio tekstualističku destrukciju stvarnosti, već je stvarao snažne poetske slike koje su spajale europske poetske trendove s hrvatskom tradicijom. Njegova djela, poput zbirke *Jubav*, istražuju bliskost čovjeka i prirode, dok njegovi stihovi često dočaravaju tjeskobne egzistencijalne trenutke, što daje njegovoj poeziji emotivnu dimenziju. U svojoj poeziji koristi jezik kao sredstvo za izražavanje dubljih slojeva iskustava i emocija, prelazeći okvire obične komunikacije.

Ključne riječi: Mediteran, mediteranizam, Drago Ivanišević, zbirka *Jubav*

SUMMARY

Mediterranean motifs in the poetry of Drago Ivanišević

Drago Ivanišević is an author whose poetry left a significant mark on 20th-century Croatian literature. He was a poet deeply connected to Mediterranean motifs and landscapes, known for his emotionally charged and vivid verses. His work is infused with a deep love for his homeland, particularly the Dalmatian region, and he often wrote in the Chakavian dialect, thereby fostering authenticity and local culture. He is distinguished by his poetic introspection, blending imagery of nature with themes of existential struggles, the transience of life, and love. His poetry exhibits a distinct lyrical expression, often reflecting avant-garde and expressionist influences. Although he was a modernist, Ivanišević did not embrace the textualistic deconstruction of reality, but rather constructed powerful poetic imagery that merged European poetic trends with Croatian tradition. His works, such as the collection *Jubav*, explore the connection between humans and nature, while his verses often evoke moments of existential anxiety, giving his poetry an emotional dimension. In his poetry, he uses language as a means of expressing deeper layers of human experience and emotion, transcending the confines of ordinary communication.

Key words: Mediterranean, mediterraneanism, Drago Ivanišević, book of poems *Jubav*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MEDITERAN U KNJIŽEVNOSTI	2
2.1. Uloga Mediterana u književnosti.....	2
2.2. Pojam mediteranizma u pjesništvu	3
2.3. Razvoj mediteranizma u hrvatskoj književnosti.....	5
3. PJESNIŠTVO DRAGE IVANIŠEVIĆA	7
3.1. Drago Ivanišević	7
3.2. Karakteristike Ivaniševićeva pjesništva	8
3.3. Ivanišević kao pjesnik jezika i prostora	10
4. MEDITERANSKI MOTIVI U PJESNIŠTVU DRAGE IVANIŠEVIĆA.....	12
4.1. <i>More</i>	13
4.2. <i>Moj did</i>	14
4.3. <i>Maslina</i>	15
4.4. <i>Jubav</i>	16
5. ZAKLJUČAK.....	18
6. LITERATURA	19

1. UVOD

Tema ovog završnog rada su *Mediterranski motivi u pjesništvu Drage Ivaniševića*. Primarni je cilj prikazati autorovu duboku povezanost s Mediteranom, prostorom koje karakterizira bogatstvo prirodnih i kulturnih elemenata. Nastoji se prikazati koji se to motivi mogu pronaći u njegovom dijalektalnom pjesništvu, u analizi pjesama: *More, Moj did, Maslina* i *Jubav*. Drago Ivanišević jedan je od najznačajnijih predstavnika hrvatske književnosti 20. stoljeća, a njegova poezija prožeta je specifičnim mediteranskim motivima koji reflektiraju ne samo pejzaže i atmosfere tog područja, već i egzistencijalne teme života, ljubavi i prolaznosti.

U radu se prvenstveno prikazuju okolnosti razdoblja u kojem je živio i stvarao autor, kako bi se ovakva tematika mogla što bolje integrirati s tim okolnostima. Nadalje, iznose se podaci i informacije o Dragi Ivaniševiću, njegovu životu i stvaralaštvu, posebice o njegovom pjesničkom dijelu opusa. Njegovo stvaralaštvo ima nekoliko tematskih krugova: apokaliptična zbivanja u suvremenosti, kozmopolitizam posvećen europskim gradovima, egzistencijalističko-ljubavna lirika te zavičajna lirika vezana uz djetinjstvo i čakavski jezik. U toj već spomenutoj zavičajnoj fazi napisana je i zbirka *Jubav* kojoj pripadaju analizirane pjesme i koja je zbog čakavštine možda njegovo najzanimljivije ostvarenje. Koristeći dijalekt i elemente tradicionalne usmene poezije, on stvara jedinstvenu sjedinjenost između čovjeka i prirode, istražujući kako vanjski svijet oblikuje unutarnje emotivno stanje čovjeka. Ovaj rad analizira ključne mediteranske motive u njegovim pjesmama, kao i način na koji su oni ukorijenjeni u njegovom stvaralaštvu, oblikujući posebnu poetiku u kontekstu hrvatske književnosti.

Središnji dio rada bavi se ulogom Mediterana u književnosti i njegovim razvojem u istoj, pojavom mediteranizma u našoj, hrvatskoj književnosti te će se Ivaniševića moći okarakterizirati kao pjesnika jezika i prostora. Mediteran ima važnu ulogu u književnosti i često je bio bogat izvor nadahnuća zbog svoje raznolike povijesti, kulture i geografskog položaja, a priroda i krajolik tog prostora imaju karakteristične slike kao što su more, otoci, maslinici, vinogradi, stijene i nebo te se u pjesništvu pojavljuju kao snažna vizualna sjena.

2. MEDITERAN U KNJIŽEVNOSTI

Mediteran je ipak nešto više od običnog geografskog pojma – to je prostor ispreplitanja prirodnih ljepota, bogate povijesti i raznolikih kultura. Stacioniran je na križanju triju kontinenata i već tisućljećima spaja narode i civilizacije te ima važnu ulogu u oblikovanju jednog od najvažnijih kulturnih i povijesnih prostora u svijetu. Mediteranska se kultura određuje obično na presjecištu njezinih geografskih, antropoloških, socioloških i kulturnopovijesnih priroda: „Njezine su se karakteristike formirale još od najranijih početaka civilizacija koje su nastajale i nestajale na obalama Sredozemlja“ (Sorel, 2003:9). To more, otoci i obale pričaju priče o trgovcima, pomorcima, osvajačima, pjesnicima i filozofima. Njegovo prirodno bogatstvo je ocharavajuće, a također je kroz povijest bio i važno kulturno središte. Uvijek je bio mjesto razmjene ideja, a svaka sljedeća, nova kultura ostavljala je dubok trag na arhitekturu, umjetnost i običaje, a naravno nije zaobišla ni književnost. Mediteranski pejzaži, zvukovi mora, ritam života i osunčane obale neprestano su bile, ali i dalje jesu iznimno veliko nadahnuće autorima. Mnogi autori koristili su Mediteran kao glavni motiv u svojim djelima, opisivali su ga kao jedino mjesto slobode i mira. Iako na Mediteranu postoje razlike u jezicima, religijama i običajima, svi ti narodi imaju jedno zajedničko obilježje: osjećaj pripadnosti prostoru koji ih povezuje. Mediteran bi mogli opisati, ali i definirati, kao mjesto u kojem dolazi do susreta prošlosti i sadašnjosti.

2.1. Uloga Mediterana u književnosti

Mediteran ima značajnu ulogu u književnosti, a često je služio kao bogat izvor inspiracije zbog svoje povijesne, kulturne i geografske raznolikosti. Ovaj prostor, koji obuhvaća različite narode, jezike i civilizacije, u književnosti se često pojavljuje kao simbol međusobnih susreta, sukoba i spajanja u jedinstvenu cjelinu. Mediteran, kao pojam u književnosti, ima nekoliko vrsta važnosti. Prvenstveno se može spomenuti njegova povijesna i mitološka važnost jer je on bio kolijevka velikih civilizacija kao što je grčka, rimska, egipatska i fenička, a upravo povijesni događaji tih naroda i njihove mitologije često su služili kao inspiracija za stvaranje književnih djela. Za primjer mogu se uzeti Odisej i Heraklo koji vežemo uz more i putovanja, odnosno avanture i čežnja za potvrdom identiteta. Nadalje, važna je i simbolika mora koje je zapravo metafora za ljudsku egzistenciju, jednako je i mirna i turbulentna. Također, predstavljeno je i kao simbol slobode, a isto vrijeme i opasnosti. pisci kao što su Homer, Dante, Camus, i mnogi drugi, odlučili su koristiti more kao motiv za istragu

egzistencijalističkih pitanja o sudbini, slobodi, a naravno i smislu života. Književnost Mediterana, posebno u državama kao što su Italija, Španjolska, Grčka i Hrvatska, često reflektira vrlo specifičan mediteranski način života, što je npr. vidljivo u djelima Marina Držića gdje Mediteran predstavlja prirodnu ljepotu, ali u isto vrijeme kulturnu i političku borbu. Zaključno, Mediteran u književnosti nema samo ulogu geografskog prostora, već je on bogata metafora za ljudsku sudbinu i otkrivanje identiteta:

„Upravo u zoni nesvjesnog gdje cjelokupni kulturni kontekst biva podvučen pod igru teksta i gdje se on značenjski disperzira, mediteranizam kao poetsko iskustvo postaje necjelovito i uvijek promjenjivo, a da je uvijek cjelovito i nepromjenjivo. U tom prividnom paradoksu njegova bit izmiče znanstvenoj deskripciji i ukalupljivanju u određene strukture, ma kako one bile postavljene, ali mediteranizam dopušta naslućivanje i smjerove njegova mogućeg određivanja. U toj igri tjelesnosti kao označitelja i nejasnoga, skrivenoga označenoga, odvija se navedeni paradoks. Književna će opća mjesta biti taj prvotni impuls pa čak i mamac po kojemu će se neka poezija definirati mediteranskom“ (Sorel, 2003:27).

2.2. Pojam mediteranizma u pjesništvu

Mediteranizam je ključna značajka umjetnosti koja potječe s jadranske obale u hrvatskoj kulturi. Važno je naglasiti da se mediteranizam, kad je riječ o različitim oblicima umjetnosti, smatra nadnacionalnim pojmom, odnosno širim obilježjem mediteranskih kultura unutar hrvatske kulturne baštine. Stoga, istraživati mediteranski izraz u hrvatskom pjesništvu znači otkrivati bogatstvo civilizacijskih utjecaja triju velikih obala koje povezuju mediteranski prostor:

"U hrvatskoj kulturi mediteranizam je prepoznatljivo obilježje umjetnosti nastale na jadranskoj obali. Valja pritom naglasiti kako se mediteranizam u kontekstu svih oblika umjetnosti promatra kao nadnacionalan pojam, dakle kao šire obilježje mediteranskih kultura unutar hrvatske nacionalne kulture. Stoga govoriti o mediteranskome tekstu hrvatskoga pjesništva znači tragati, ploviti i otkrivati u hrvatskoj poeziji svo bogatstvo civilizacijskih slojeva triju velikih obala koje oplakuje Sredozemlje" (Knežević, 2013: 9).

Pojam mediteranizma u pjesmama odnosi se na književni i poetski izraz koji vuče inspiraciju iz kulturnog, povijesnog i geografskog prostora Mediterana. Vrlo je važno shvaćati ulogu mediteranizma još od davne prošlosti:

„Ako je povijesni kontinuitet temelj mediteranizma, onda je on određen razlikom (kao oblikom prekida - diskontinuitetom) koja priziva identitet/cjelovitost putem opreke i ona se time više ne definira prekidom nego više naglašava su/odnos s drugim kulturološkim, ideološkim, ekonomskim i drugim logikama“ (Sorel, 2003: 24).

Osnovna obilježja mediteranskog teksta u hrvatskoj postmodernoj poeziji uključuju nostalgичno vraćanje prošlosti i prostora prikazanog kao idealno mjesto, dijalog s tradicijom, bijeg od stvarnosti te otvorenost i prozračnost stihova. Također, ističu se ritmičnost i bogata slikovitost jezika, a u opusi mediteranskih pjesnika bogati su i trima važnim karakteristikama:

„U pjesničkim opusima mediteranskih pjesnika prepoznatljiva je filozofija platonističkog povratka, žudnje za prvobitnim stanjem (regresus ad uterum), te augustinovsko traganje za svjetlom spoznaje“ (Knežević, 2013: 10).

Mediteranizam u pjesništvu označava određen kompleks tema, motiva, simbola i cjelokupne atmosfere koje su povezane s ovim prostorom. Ovaj književni pojam bitna je odrednica kod nekih autora koji ga koriste kao ključni element u svom opusu, pritom ističući karakteristike određene regije, prirode, povijesti i kulture. Ključnih značenja mediteranizma u poeziji ima raznih, ali ovo su neki od njih. Priroda i krajolik mediteranskog prostora imaju karakteristične pejzaže kao što su more, otoci, maslinici, vinogradi, stijene i nebo te se u pjesništvu pojavljuju kao snažna vizualna pozadina. More je jedan od centralnih simbola mediteranizma, a pjesnici ga često koriste kao predstavnika beskonačnosti i unutarnjeg individualnog putovanja koji sa sobom nosi strahove i nade. Naravno, mitološki likovi poput Odiseja, Apolona ili Afrodite pravi su primjer arhetipova. Mediteranizam u poeziji prikazan je i elementima svakodnevnog života te je prikaza kroz motive hrane, vina, sunca, ribarenja, društvenih okupljanja, siesta i ostalih segmenata ljudske svakodnevice koji se doimaju hedonističkim, a nerijetko su i slika jednostavnosti života povezane s prirodom. Sorel to objašnjava sljedećim riječima:

„Dok je Pupačićev mediteranizam sužen na lokalni regionalizam, a Bonifačićev se određuje kulturološko-književno, gdje se dominantni predmetni topoi (more) pejzažno materijaliziraju/otjelovljuju (obje materijalnosti su antropološke, odnosno ontološke idejnosti) dotle se, premda po sličnoj matrici, pjesništvo Andriane Škunce

detektira mediteranskim po senzibilitetu, što je svakako psihologička gesta“ (Sorel, 2003: 20).

Kao primjere mediteranizma u poeziji, mogu se uzeti i strani i domaći pjesnici. Tin Ujević jedan je od hrvatskih pjesnika koji često u svojoj poeziji koristi mediteranski krajolik, more i kamen kao simbole duhovne potrage i osjećaja samoće i usamljenosti. Također, španjolski pjesnik Federico García Lorca u svojim djelima koristi se motivom mora i svjetla kako bi dočarao posebnu atmosferu, ali je više vezan uz samu Andaluziju. Vrlo je bitno istaknuti da je upravo Drago Ivanišević autor koji je u hrvatskoj književnosti prvi objavio prijevode Lorcine poezije. Ivanišević provodi temeljne nadrealističkih ideje u svojoj poeziji, no odustaje od automatizma u korist jedinstva pjesničke strukture. Posebnost koja ga povezuje s Lorcom je istančana muzikalnost slobodnog, vrlo često eliptičnog, jezičnog izraza. Sličnost s Lorcom prepoznaje se na tematskoj i motivskoj razini pjesama – od onih inspiriranih mediteranskim krajolikom (npr. more, masline, naranče), do pjesama u kojima progovara kao urbani, kozmopolitski pjesnik zabrinut za ljudski egzistencijalni život. bijede (npr. pjesme —*Venecija* iz 1936. godine ili *Rasprodaja Amsterdama* iz zbirke *Dnevnik* iz 1957. godine). Njihova glavna poveznica krije se u njihovom odnosu prema tradiciji:

„Upravo u ovim pjesmama nalazi se intertekstualna poveznica s Lorcinom zbirkom *Pjesnik u New Yorku*, a sličnost između Ivaniševića i Lorce može se uočiti i u odnosu prema tradiciji, odnosno organskom narodnom stvaralaštvu“ (Knežević, 2022: 121).

2.3. Razvoj mediteranizma u hrvatskoj književnosti

Razvoj mediteranizma u hrvatskoj književnosti prošaran je iznimno bogatim povijesnim, kulturnim i geografskim nasljeđem Jadrana i jadranske obale, a obuhvaćala je bitne faze i autore stoljećima unatrag. Mrkonjić ističe važnost ovog pojma u povijesti:

„Poetska svijest stječe iskustvo o sebi na temelju obradbe podataka svojih osjetila, koje uskoro zatim potčinjava mitologizirajućem osjećaju koji u obličju stvarnog svijeta vidi perspektivu nekog prethodnog povijesnog pregleda i povijesti same (raščlanjene narodnosnošću, jeziku, kulturom, itd.)“ (Mrkonjić, 2009:12).

Povijesni razvoj mediteranizma u hrvatskoj književnosti vidimo kroz književne epohe, počevši s humanizmom i renesansom u kojima se pojam mediteranizma posebno razvija u Dalmaciji gdje su se gradovi kao što su Dubrovnik, Split i Zadar razvijali pod jakim utjecajem

talijanskog humanizma, a autori koje bi mogli izdvojiti su Marko Marulić, Marin Držić te Hanibal Lucić. Shodno tome, u epohi baroka ističe se Ivan Gundulić koji je u svome djelu *Osman* povijesne događaje povezo s Mediteranom i potrudio se istaknuti njegovu važnu ulogu u sukobima Istoka i Zapada. Pjesničko izražavanje predstavlja pokušaj očuvanja stvarnosti kako se ne bi uništilo kroz povijest ili osobnu sudbinu: „Pjesničko slikanje i imaginirana onomastika nužno su prizivanje, otimanje neke ugrožene objektivnosti ništavljenju povijesnog ili osobnog usuda“ (Mrkonjić, 2009:13). Također, autor je doveden u situaciju koja mu predstavlja dilemu u kojoj nije siguran hoće li prilagoditi svoj pogled na stvarni svijet svojim vlastitim sklonostima ili će pokušati očuvati izvorni doživljaj prostora:

„U toj okolnosti on se zacijelo suočava s prvom zagonetkom pjesnički opažene okolne stvarnosti, s prvom njezinom dilemom: hoće li potčiniti svoj pogled diktatu predodžaba zamišljene simboličnosti oblika konkretnog svijeta, pa nastaviti s njihovom poetizacijom mijenjajući ih prema osobnim sklonostima ili će krenuti suprotnim putem njihove redukcije, nastojeći doprijeti do izvornog doživljaja krajolika, do jedinstvenog i još nepodijeljenog prostora elementarnog opažaja“ (Mrkonjić, 2009:13).

U 19. stoljeću, vremenu buđenja nacionalne svijesti, putem mediteranskih motiva važnu je ulogu imao August Šenoa. S pojavom modernizma, mediteranizam u hrvatskoj književnosti doživljava novi uzlet. U ovoj fazi, autori poput Vladimira Nazora, Tina Ujevića i Ranka Marinkovića vjerno koriste Mediteran kao simbol za egzistencijalne dileme i promišljanje o stanju čovjeka. Suvremena hrvatska književnost, odnosno književnost s kraja 20. i početka 21. stoljeća, zadržava Mediteran kao čvrst simbol, ali s novim mogućnostima interpretacije. Autori poput Jure Kaštelana, Nikole Milićevića, Danijela Dragojevića i Luke Paljetka koriste mediteranske motive kako bi detaljnije istražili egzistencijalnu tjeskobu, otuđenost, ali ponajprije nostalgiju za prošlim vremenima. Suvremeni mediteranizam često je kombinacija tradicionalne mediteranske simbolike s urbanim, modernim temama koje su rezultat kulturne promjene.

3. PJESNIŠTVO DRAGE IVANIŠEVIĆA

Pjesništvo Drage Ivaniševića zauzima posebno mjesto unutar razdoblja druge moderne u hrvatskoj književnosti. Premda je anticipirao pojavu krugovaških pjesnika nakon Drugog svjetskog rata, njegova poezija ostala je autentična i originalna te nije imala izravnih nasljednika. Njegova djela pokazuju spoj modernog lirskog izričaja s dubokim korijenima u tradiciji, stvarajući time poeziju koja je istovremeno suvremena i univerzalna.

3.1. Drago Ivanišević

Drago Ivanišević književnik je i slikar rođen 10. veljače 1907. godine u Trstu, a preminuo je 1. lipnja 1981. u Zagrebu. Nakon što je maturirao u Splitu 1926. godine, odlazi na studij te diplomira francuski jezik, komparativnu književnost te jugoslavensku književnost na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Sljedeći korak na njegovom akademskom putu bilo je doktoriranje radom koji se temeljio na Danteovom utjecaju u srpsko-hrvatskoj književnosti. Njegova karijera uključivala je asistiranje u kazalištu Branka Gavella, rad kao profesor u Zagrebu i Karlovcu i dramaturgiju u HNK-u. Tijekom Drugog svjetskog rata obavljao je funkciju upravitelja kazališnih družina kao i voditelja partizanske Glumačke škole. Nakon rata, radio je kao ravnatelj dramske škole, a kasnije je postao docentom i izvanrednim profesorom na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu. Kao angažirani pjesnik, javio se 1930. godine ciklusom Ljetni solsticij te je odudarao od tada aktualnog pjesništva, zauzimajući se za mediteranizam i urbani gradski civilizacijski prostor, što dokazuju i Milanjine riječi: „Naime, bio mu je stran angažman „lirike grude“ s arhajsko-atavističkom premisom i pučko-folklornom matricom, kao što mu bijaše stran i „lijevi“ angažman s „lijevim“ verbalizmom“ (Milanja, 2000:19). On je svoju književnu karijeru započeo s pjesmama i crticama u Hrvatskoj slozi, a njegova prva zbirka iz 1940. godine nosi naslov Zemlja pod nogama iz koje je vidljivo jedno konstantno obilježje njegova opusa, a to je sklonost dramskoj napetosti. Njegove zbirke Srž (1961.), Poezija (1964.) i Igre bogova ili pustinje ljubavi (1967.) primjer su djela u kojima se nalaze pjesme o apokaliptičnim zbivanjima u suvremenom svijetu i prevladavaju motivi ranjavanja i smrti te slike leševa i krvi. Nakon tog tematskog ciklusa, slijedi onaj koji je bio posvećen ili su mu nadahnuće bili europski gradovi te obilježen Ivaniševićevim kozmopolitizmom. Također, tu se nalazi i njegova dijalektalna poezija sakupljena u zbirci Jubav (1960.). On je autor dječje poezije, a primjer toga su naslovi zbirki Da sam ptica (1970.) i Mali, ne maline (1973.) te je napisao i zbirku kratke proze Karte na stolu (1959.). Prevodio je

s francuskog, španjolskog i talijanskog jezika, a vrlo su upečatljivi njegovi prijevodi pjesništva Paula Éluarda, Federica Garcíje Lorce, Giuseppea Ungarettija te portugalke Natálieje Correije. Naravno, prevodio je i za kazalište, autore poput Carla Goldonija i Luigija Pirandella. Slikanjem se počinje baviti 1926. godine u Parizu, a sam početak slikarstva mu se temeljio na nadrealističkim potezima, metafizičkom slikarstvu i Picassovu kubizmu. Njegovi likovni radovi bili su potpisani pseudonimima Albert Jordan, Cadenas. Dobitnik je nagrade Goranov vijenac za pjesnički opus (1971.) i nagrade Vladimir Nazor za životno djelo (1977.).¹

3.2. Karakteristike Ivaniševićeva pjesništva

Njegova poezija jednako je reflektirana utjecajima njegova porijekla, rodnog kraja i domovine kao i obilježjima književnih pravaca ekspresionizma i avangarde koji su vidljivi u njegovim stihovima. U pjesmama učestali su regionalni motivi Istre i Mediterana, a nerijetko piše i dijalektom te se referira na vlastite misli povezane s tim krajem, ljudima i domovinom. Bitno je istaknuti da on ni pod koju cijenu nije politički nastrojen, a ni njegovo domoljublje nije nacionalistički obojeno. U njegovoj je poeziji vidljiva ljubav prema čovjeku, a i na domovinu gleda kao na skup ljudi koji po njemu imaju važno mjesto na društvenoj, povijesnoj i osobnoj razini. Sve su teme njegovog stvaralaštva obrađene na posve moderan način. Poezija mu obiluje ekspresionističkim izrazima i avangardnim prizorima, ali i nadrealističkim slikama svijeta u kojima se može pronaći i pokoja apokaliptična epizoda. No, važno je istaknuti da se Ivanišević u svojim tekstovima ne koristi suvremenim tekstualističkim pristupima kako bi naglasio raspad stvarnosti te umjesto toga njegovo djelo predstavlja kreativni spoj tadašnjih europskih poetskih struja koje je on uspješno prilagodio hrvatskoj pjesničkoj tradiciji:

„Ivaniševića valja razlikovati od suvremene tekstualističke svijesti koja manipulira jezičnom i formalnom destrukcijom kako bi dekonstruirala kontekst, odnosno kako bi upozorila na formu rasapa zbilje, a ne samo „skokovitu“ promatračevu poziciju, a priznati mu kreativan amalgam onodobnih europskih poetskih strujanja i njihovu lucidnu adaptaciju unutar hrvatske pjesničke prakse“ (Milanja, 2000:23).

Njegova poezija nosi jaču emocionalnu dimenziju što se može povezati s njegovim osobnim iskustvima i aktivnim sudjelovanjem u događanjima:

---

¹ *Hrvatski biografski leksikon*. Dostupno na: <https://hbl.lzmk.hr/clanak/ivanisevic-drago> (26.9. 2024.)

„U Ivaniševićевой prvoj fazi, ali ne samo u njoj, nužno je govoriti o amalgamu nadrealizma i hermetizma, što znači da mu se poetika karakterizira asocijativnošću, iracionalnom paralogikom sna, analogijnošću i evokacijnošću, slično kao i u Vide, djelomično Nizetea, kasnije Kaštelana, samo s većom investijom afektivnosti, što je donekle psihološki i razumljivo činjenicom da je on bio sudionikom zbivanja od kojih se nije mogao tako lako povući na poziciju distancirana i nezainteresirana promatrača“ (Milanja, 2000:21).

Ivaniševićeva rana poezija zapravo je nabijena emocijama koje se manifestiraju u hrabrim slikama i jezičnim asocijacijama, a ta tuga kod njega uzrokovana je prepoznavanjem ružnog u okolini:

„Cjelokupnu ranu poeziju Drage Ivaniševića karakterizira hipersenzibilna doživljanost koja svoj odslik nalazi u smionim slikovno-rječotvornim asocijacijama jer njegova poezija oscilira između upućenosti na duhovno-estetski doživljaj svijeta i istovremeno proživljavanje sumračno-cinične tuge kao odraza razotkrivanja ružnog i prijetećeg u okolini pjesničkog motrišta“ (Mihanović-Salopek, 2003: 284).

Što se tiče njegovog stiha, Mihanović-Salopek kaže:

„Taj rani Ivaniševićev stih sadrži lakoću pokreta i nepredvidivi spoj semantički udaljenih sintagmi s kojima pokušava dohvatiti nedostižno i iskazati neuhvatljivo u jedinstvenoj pjesničkoj doživljajnosti“ (Mihanović-Salopek 2003: 284).

Ponekad će nas ta njegova lakoća uporabe riječi podsjetiti na igru:

„Međutim, upravo po tom svojstvu nepredvidivosti, Ivanišević je razmaknuo vidokruge tradicionalne lirsko-simbolističke hrvatske modernističke poezije i proširio obzore koje nameće odabir same pjesničke teme“ (Mihanović-Salopek, 2003: 284).

Spoznaje njegovog patetičnog ludizma javljaju se tek u njegovim kasnijim pjesmama:

„Ivaniševiću se svijet priviđa kao pozornica simultanih predstava i krvavih igara u kojima svi, i protiv volje, sudjeluju, i u kojima su svi, usprkos volji i spretnosti, na kraju i konačno ipak izigrani. Veselost i vedrinu u Ivaniševićевой poeziji ćemo uzalud tražiti, a na refleksive njegova imanentnog (sumračno patetičnog) ludizma moralo se jako dugo čekati: naći ćemo ih tek u pjesmama iz njegove posljednje faze, kada se pjesnik okušao u postupcima svojstvenim današnjoj poetskoj, zapravo antipoetskoj avangardi“ (Pavletić, 2010:66).

Iako je avangardnim pomacima najavio pojavu krugovaških pjesnika nakon rata, njegova poezija ostala je jedinstvena i bez izravnih sljedbenika:

„Premda je Ivanišević avangardističkim pomacima prema hermetizmu, nadrealizmu, letrizmu, ulipoizmu i psihoanalitičko-egzistencijalističkom raščlanjivanju čovjeka nagovijestio poslijeratnu pojavu krugovaških pjesnika, njegova poezija nije imala nasljedovatelja i ostala je samosvojna pojava“ (Mihanović-Salopek, 2003: 290).

To ne treba čuditi, jer je usprkos raznim stilističkim vibracijama, njegova poezija izrazito prepoznatljiva po pjesnikovom izražajnom temperamentu, njegovoj nemirnoj intonaciji, po slobodnim asimetričnim ivaniševićevskim nezauzdanim stihovima i težnji da s riječima srlja u opasnost nedohvatnosti:

„U toj poeziji uočavamo usmjerenost na razotkrivanje mogućnosti jezika, počevši od poniranja u čakavsko djetinje sricanje riječi-pojmova i dojmova, do odgonetanja polisemantičke opterećenosti riječi u sumraku modernističke civilizacije“ (Mihanović-Salopek 2003: 290).

Kod Ivaniševićeve poezije treba istaknuti kako su akustička podudaranja jako rijetka, a tu izražajnost stihova intenzivira i povećava izrazima koji imaju ritam jednak suptilno organiziranom govoru. Njegova najistaknutija tehnika za povezivanje i dinamiku stihova je semantički i sintaktički paralelizam, to uključuje ponavljanje pojedinih riječi i cijelih stihova, prvenstveno kako bi se nijansirala značenja i proširila slojevitost, a tek sekundarno kako bi se pojačao ritam ili podigla intonacija:

„Najmanji semantički paralelizmi u Ivaniševićevoj su lirici leksemski određeni i ograničeni, a javljaju se u vertikalnom slijedu – obuhvaćajući nekoliko stihova ili pak u horizontalnoj sukcesiji unutar istog stiha“ (Pavletić, 2010: 129).

3.3. Ivanišević kao pjesnik jezika i prostora

Pjevati, govoriti, pisati (poeziju) znači u višem smislu imati iskustvo jezika. Ali takvo se iskustvo ocrta tek ondje gdje puka upotreba jezika prekoračuje dostatnost samo po sebi razumljivog:

„Budući da dostatna praktična komunikacija počiva na malom broju za smisao odlučujućih naznaka, pod koje je supsumirana ostala građa, iskustvena dimenzija

intenzivirane poetske komunikacije izrasta iz prekoračenja dostatne poruke ili pak ta poruka postaje tako složena da teži da se izjednači s ekstenzivnim sadržajem poetskog teksta“ (Mrkonjić, 2009: 83).

Prostor i jezik u kontekstu mediteranskih motiva kod Drage Ivaniševića igraju ključnu ulogu u oblikovanju njegova poetskog izraza, a Mediteran je središnja os koja prolazi kroz njegovo pjesništvo i slikarski rad. Njegovo stvaralaštvo duboko je ukorijenjeno u mediteranskom krajoliku, prirodnim elementima, povijesnoj baštini i kulturnom naslijeđu, a njegov jezik projicira bogatstvo i slojevitost tog prostora. Ivanišević ga koristi kako bi kreirao okvir za preispitivanje egzistencijalnih pitanja, identiteta, ljudske patnje i moralne krize. Često je usmjeren na te prirodne elemente – more, otoke, stijene, vjetar i sunce – koji postaju simboli prolaznosti i neizvjesnosti. Autor Vlatko Pavletić u knjizi *Svjedok apokalipse* analizira Dragu Ivaniševića kao pjesnika jezika, ali i kao pjesnika prostora. Mogu se izdvojiti obilježja njegove poezije prostora, a to je prije svega mediteranski pejzaž u kojima slike prirode stvaraju osjećaj posebnog ambijenta koji je u isto vrijeme predivan i tjeskoban. Važna je tu i uloga intimnosti prostora u kojem naš autor uspijeva stvoriti intiman odnos između subjekta i prostora jer kroz promišljanje o prirodi, on dolazi do unutarnjih svjetova svojih likova gdje zapravo uloga tog prostora postaje prikazati njihovo emotivno stanje. U njegovim pjesmama prostor nije statičan već se poprilično mijenja i uspijeva se razviti te je refleksija promjene u ljudskim životima i emocijama. Što se tiče njega kao pjesnika jezika, upravo ta složenost jezika, odnosno korištenje raznovrsnih stilskih figura, konkretnije metafora i simbola kako bi se dočarale emotivne poruke, čine njegov jezik bogatim. Njegov stil je često kombinacija lirskog i narativnog i to zapravo pridonosi dinamičnosti njegovog pjesništva. Pjesničke slike i slikoviti prikazi prirode su često zvučne pa stvaraju osjećaj pokreta i ritma, a to pridonosi melodičnosti njegovih stihova. Jezik koji on odabire u svojim pjesama ima mogućnost duboke introspekcije i zaziranja u vlastite emocije te je to razlogom bliske povezanosti s čitateljem, a emotivna liberalnost su ono što njegovu poeziju čini univerzalnom. Pavletić ukazuje na to kako je Ivanišević pjesnik koji je pod utjecajem različitih književnih u kulturnih tradicija, često koristi elemente iz europske književnosti pa ih prilagođava hrvatskom kontekstu, pa se tu radi o intertekstualnosti. Za pjesnika je jezik temeljno mjesto na kojem proživljava negativnost povezanu s svojim bićem:

„Ako postojati znači u stanovitom smislu doživljavati sebe u svojoj ugroženosti i nestajanju, onda je pjesniku jezik izvorno mjesto gdje on iskušava taj djelatni negativitet što ga poistovjećuje s njegovim postojanjem, ne odričući se ipak težnje da

ga rasvijetli čitkošću vlastita udjela, a takvo poimanje jezika uvjetuje i nov položaj pjesničkog subjekta unutar negativnog, razornog okruženja što mu se opire“ (Mrkonjić, 2009:84).

4. MEDITERANSKI MOTIVI U PJESNIŠTVU DRAGE IVANIŠEVIĆA

Jednu od glavnih uloga u razvoju hrvatske kulture ima jadranska obala i more kao središnji motiv mnogobrojnih pjesničkih opusa. Između Mediterana i poezije uvijek je postojao nekakav pakt. Možda zato što je more, i baš to more, dovoljno privlačno i poznato da se čovjek usudio zaputiti na njega, prvo otvorilo prostor putovanja ljudskom sanjarenju i pjesničkom stvaranju. Možda zato što kroz rizike koje to putovanje nosi, dolazi i neizbježno razočaranje, a to more otvara i nostalgичni prostor povratka. Ivaniševićeva povezanost s Lorcom očituje se u profinjenoj muzikalnosti slobodnog, često eliptičnog izraza, a tematska i motivska sličnost vidljiva je u pjesmama nadahnutim mediteranskim krajolikom:

"Osobitost koja ga veže uz Lorcu jest istančana oglazbljenost slobodnoga, vrlo često eliptičnoga jezičnog izraza. Sličnost s Lorcom prepoznatljiva je i na tematsko-motivskoj razini pjesama - od pjesama inspiriranih mediteranskim pejzažom (npr. more, masline, naranče) do pjesama u kojima progovara kao urbani, kozmopolitski pjesnik zabrinut nad ljudskom egzistencijalnom bijedom." (Knežević, 2022:120)

Njegovu čakavsku liriku mogli bismo usporediti s Lorcinom zbirkom *Spjev dubokog spjeva (Poema del cante jondo)*:

"Stoga bi se Ivaniševićeva čakavska lirika mogla usporediti s Lorcinom zbirkom "Spjev duboka pjeva" u kojoj on sublimira novum vlastite lirike s tradicionalnim andaluzijskim napjevima." (Knežević, 2022: 121)

Ivanišević je rano počeo pisati na čakavskom narječju, jeziku dalmatinske regije, a primjer toga je njegova zbirka *Jubav* (1960.). U toj zbirci, mediteranski motivi prisutni su kroz brojne pjesme koje prizivaju more, prirodu, ljubavne odnose i specifičan duhovni krajolik mediteranskog prostora. Neki od ključnih naslova pjesama koje sadrže mediteranske teme su *More*, *Moj did*, *Maslina* i *Jubav* čija će se analiza prikazati u ovom radu. Ove pjesme prikazuju Ivaniševićevo vješto povezivanje emocija s mediteranskim prostorom, koristeći slike mora, prirode i svjetlosti kako bi dočarao duboke osjećaje i iskustva. Njegovi mediteranski motivi nemaju samo dekorativnu funkciju već služe kako bi čovjek stvorio odraz o svojem mjestu u

svijetu. Prostor Mediterana u njegovoj poeziji postaje simbolom sukoba između unutarnje duhovne borbe i vanjskog prirodnog sklada.

4.1. *More*

Ova pjesma jedna je od njegovih najpoznatijih i najutjecajnijih pjesama koja obiluje raskošnim slikovitim izrazima i simbolikom, a može se reći kako se upravo kroz ovu pjesmu može uočiti Ivaniševićeva sposobnost da kroz jednostavne slike uspijeva prenijeti kompleksne emocionalne i egzistencijalne teme. Tekst pjesme *More*:

„Neš pripoznat njegovo lišce, lišce mora, daleko,
kâ lišce svi' stvari okrenuti' tako da je naoposum-
no naopako.

Spušćaš se niz skaline do zelenog, pridušenog
cvića, cvića zelenog, pokrijeđenog bilin očiman. Kâ
u snu.

Brez glasa, u zvonu, jauču dica u noći.

Noći, ča ni ni noć ni dan.

Samo se sminjuju ponistre.

Sve jedna za drugom.

To su pogledi rib.

Ostaješ kâ spugasta stina, jerbo si spugasta
stina i ne moš se maknit.

U nevoji se stujaš i padneš na justa.

Gušiš se, nepomišan, kâ i prin ka' si moga gle-
dat kako vrije površina nad tvojon glavon i pro-
miču trupine o' brodi.

Razvali li se koja trupina, surga li se ništo,
dok do tebe dojde, biće stina, stina, spugasta stina,
kâ i ti, kâ i ti.“ (Ivanišević, 1964:141)

Pjesma je napisana na čakavskom dijalektu, što naravno doziva posebnu geografsku i kulturnu pozadinu, konkretnije primorski svijet Dalmacije. Korištenje dijalektalnih riječi daje

ovoj pjesmi autentičnost i lokalnu nijansu, a mogu se uočiti i arhaizmi poput izraza *skaline*, *pridušenog*, *bilin očiman*, *spugasta stina* koji pridodaju poveznici s narodnom poezijom ili usmenom predajom. Tekst obiluje metaforama koje odražavaju osjećaj nesigurnosti, zarobljenosti i izolacije, a oni su sljedeći: *lišce mora*, *spugasta stina* i *pogledi rib*. U izrazu *lišce mora* more se pojavljuje kao lice koje nije prepoznatljivo, već se može smatrati tajanstvenom i promjenjivom silom, također je nepoznato i ponekad može biti prijeteće prirode. Nadalje, *spugasta stina* nam dočarava kako se govornik poistovjećuje sa spužvastom stijenom što ukazuje na upijanje svega što dolazi iz okoline – emocionalno i fizički. I za kraj, izraz *pogledi rib* sugerira nekakav oblik distance; ribe gledaju, ali ne reagiraju, gdje je pojačan osjećaj samoće i otuđenja. Ovim se tekstom oživljava atmosfera sanjivosti, ali i tjeskobe te je njezin ton tmuran i osamljen, kao da se pjesnički subjekt pomirio sa sudbinom i tim da je nemoćan. More je ovdje središnji motiv koji se pojavljuje kroz cijelu pjesmu, u ulozi je životne sile. Površina mora *vrije*, dok se ispod promiču *trupine o brodi* koji predstavljaju raspad. Također, motiv *ponistre* implicira na poglede koji se smjenjuju, a mogu predstavljati promjene u svijesti kroz koje pjesnički subjekt prolazi. Kroz cijelu pjesmu osjeća se egzistencijalna tjeskoba – pitanje smisla, vlastitog postojanja i sudbine. Pjesnički se subjekt, u doslovnom i figurativnom smislu, guši, pada na koljena pred nepoznatim silama kao što su more, priroda i sudbina te postaje dio nežive prirode (kamen).

4.2. *Moj did*

Ova autorova pjesma napisana je kao intiman portret djeda pjesničkog subjekta. Kao i u prethodnoj pjesmi, upotreba dijalektalnih izraza daje pjesmi autentičnu notu i stvara osjećaj da je djed simbol seoske mudrosti i iznimne bliskosti s prirodom. Upotreba riječi poput *zvizdan*, *tovaron*, *zmijon*, *vitrima* i *naminija* ukazuje na izgled svakodnevice jednog jednostavnog seoskog života. Pjesma *Moj did*:

„Moj se did sa zvizdan družija,
sa suncem i sa misecon,
moj se did družija s tovaron
i sa zmijon i s kozon se družija,
moj se did s kišon družija,
sa svakin vitron, s mrazon i sa zviriman.

Jerbo se moj did o' ditinstva
o' ditinstva vas zemji naminija.
I ka' je bos na ledini zauvik zanimija,
baba moja, s očiman o' jastreba,
baba moja ni mogla raspoznat nikako
njegove noge meu žilan o' masline.
I tako je did moj uza Boga sta.“ (Ivanišević, 1964:129)

Ovaj motiv druženja s prirodnim silama predstavlja vrlo duboku povezanost čovjeka sa svojom okolinom i svijetom oko sebe, pa i jednostavnim životom na selu. Djed je, kroz metaforu i simboliku, prikazan kao dio prirode i kao čovjek koji se razumije s prirodom. Personificiranje prirodnih elemenata pridonijelo je tome da se naglasi kako su te sile postale djedovi prijatelji i životni pomagači. Priroda je središnji motiv ove pjesme pa su tako sunce, mjesec, kiša, vjetar, mraz, zvijeri i biljke – svi prisutni u djedovu životu. Motiv masline uočava se u završnom dijelu pjesme, gdje se djedove noge više ne mogu razlikovati od žila masline, a maslina je simbol dugovječnosti i života. Baka je opisana kao žena s *očiman o' jastreba*, što znači da je bila oštroumna i sposobna, ali čak ni ona djeda nije mogla prepoznati nakon što je postao jedno s prirodom. Njegovo stapanje s prirodom simbolizira i njegov prijelaz iz života u smrt. Pjesma završava vrlo snažnom rečenicom: *I tako je did moj uza Boga sta*. Tu se vidi i religiozna dimenzija djeda kao čovjeka koji je živio pravedno, u skladu s Božjim zakonom. Njegova bliskost s prirodom tumači se kao dio Božjeg plana, a smrt kao povratak zemlji i Bogu.

4.3. Maslina

Ova pjesma obrađuje teme prolaznosti vremena i starenja, veza s prošlošću i prirode kao svjedoka vremena. Tekst prati prirodni ciklus života od mladosti koja je povezana s ljetom i suncem do starosti koja je popraćena zimom i snijegom. Motiv prolaznosti naglašava se kroz slike stabla koje proživljava i preživljava različite faze života. Ovaj tekst također je i refleksija o prijašnjim generacijama – djedovima i bakama koji su svojim radom i trudom ostavili tragove u prirodi i životu. Stablo je personificirano kao živo biće koje pjeva i podnosi teret svojih godina, dok priroda odlazi i dolazi. Kao i u prethodnim pjesama, uočavaju se dijalektalni izrazi koji unose prisnost i toplinu. Pjesma *Maslina*:

„Na jusnan si lita pivala

ka' te sunce svojon zinicon njialo,
a ondar su došli šijuni
i višali su krpe krupé i sniga po tvojin granan.
Na tvojoj su kori ostali prsti
o' didi i bab,
sivi prsti puni maovine misečine
i pota.“ (Ivanišević, 1964:97)

Stablo, u ranijoj fazi života, *piva* pod suncem, simbolizirajući vitalnost i životnu snagu, a onda slijedi promjena, *šijuni*. Oni i snijeg prekrivaju stablo što znači starenje, dolazak zime i gubitak te životne energije koja je bila prisutna prije. *Krpe krupé i sniga* simboliziraju težinu vremena i opterećenje koje je stablo, odnosno čovjek, primoren podnijeti kroz godine. *Prsti o' didi i bab* na kori stabla označavaju slike prošlih generacija koje su živjele, radile i doticale to stablo. Prsti su sivi, puni *maovine misečine i pota* – slike koje predstavljaju prolaznost vremena, iskustvo i tragove koje su ostavili na stablu. Ova metafora podsjeća na duboku povezanost čovjeka s prirodom, posebno kroz fizički rad i svakodnevni život na zemlji. Ton ove pjesme mogao bi se opisati kao melankoličan, ali ne tragičan jer dolazi do prihvaćanja kruga života, od sunca i mladosti do zime i starosti.

4.4. *Jubav*

Pjesma prikazuje bol i strast ljubavi uz kombinaciju intenzivne emocije s bogatom prirodom. Tekst pjesme *Jubav*:

„Kâ da san sunce stavila u nidra,
tako me peče,
tako me žiga
jubav moja.
Boli me, boli,
kâ da su me izboli
svin dračan ovega svita.
I gren po julicam, po dvoriman obavita
u joblak pun tišiné,
ma ponosnija o' granja

u proliće.“ (Ivanišević, 1964:89)

Metafora *sunce stavila u nidra* predstavlja sunce koje je simbol ljubavi, ali istovremeno i boli. Pečenje i žarenje izazvano suncem prikazuje ljubav kao snažan osjećaj, a sunce, koje je inače predstavljalo život i energiju, ovdje dobiva značenje da ljubav koja daje život također izaziva i patnju. Izraz *izboli svin dračan ovega svita* predstavlja emocionalnu ranu koju pjesnički subjekt doživljava zbog ljubavi, a ovaj slikoviti prikaz pridodaje intenziviranju osjećaja boli i patnje. *Joblak pun tišine* simbolizira unutaraju borbu i tugu s kojom se nosi, a izraz *obavita u joblak* može predstavljati osjećaj osamljenosti i kao da je okružen nevidljivim velom tuge. U ovoj pjesmi može se uočiti i igra kontrastima između boli i ponosa: s jedne strane, ljubavna bol izražava se kroz slike pečenja i žarenja, dok se s druge strane ponos pojavljuje kao štit: *ponosnija o' granja*. Ljubavna bol toliko je stvarna i snažna da se skoro može i opipati, ali u zadnjim stihovima vidi se da pjesnički subjekt ipak zadržava svoju snagu.

5. ZAKLJUČAK

Poezija Drage Ivaniševića predstavlja jedinstven spoj mediteranskih motiva, čakavskoga narječja i egzistencijalnih tema. Kroz slike mora, sunca, maslina i svakodnevnog života, Ivanišević izražava ne samo ljepotu prirode nego i duboke unutarnje borbe, prolaznost vremena te odnos čovjeka prema životu i smrti. Njegovi stihovi bogati su emocijama, a mediteranski krajolik u njegovim pjesmama postaje prostor za istraživanje identiteta, tuge i ponosa. Korištenje čakavskog narječja daje pjesmama autentičnost i povezanost s tradicijom, dok simbolika prirodnih elemenata omogućava autoru da kroz jednostavne slike prikaže kompleksne egzistencijalne teme.

Mediteran u Ivaniševićevoj poeziji nije samo pozadina već aktivni sudionik u stvaranju atmosfere i oblikovanju emotivnog pejzaža, čime je pjesnik dao važan doprinos hrvatskoj književnosti, posebno kroz sferu mediteranskog identiteta. Kreirao je plastičnu galeriju likova i prustovski oživio predjele svojeg djetinjstva s otvorenošću i spontanošću prikazivanja mediteranskog načina života.

Po snazi emotivno nabijenih portreta (majke, djeda, mornara, lučkog života) i upečatljivosti prikazanih događaja, najznačajnija je zbirka *Jubav*. Iz samog naslova ove zbirke, gdje umjesto izraza standardnog hrvatskog jezika *ljubav* koristi čakavski izraz *jubav*, uočavamo da je njemu toliko važna povezanost s rodnim krajem i dalmatinskom atmosferom u kojoj je proveo djetinjstvo. Pjesme koje pripadaju ovoj zbirci često su nostalgичne, prepune melankolije, a istodobno su vedre te je fokus na jednostavnosti i ljepoti malih, ali važnih stvari u životu. Kroz ovo djelo, Ivanišević je htio „zgrabiti“ i zadržati mediteranski temperament, slikovitost dalmatinskog jezika i dubinu osjećaja koja proizlazi iz jednostavne svakodnevice. Cilj ove njegove zbirke bio je kreirati veliku pjesničku sliku ljubavi koja je univerzalna, ali kroz koju se prožima lokalni, dalmatinski senzibilitet.

6. LITERATURA

- 1) Ivanišević, D. (1964) *Poezija*. Zagreb: Znanje.
- 2) Knežević, S. (2013) *Mediterranski tekst hrvatskoga pjesništva. Posmodernističke poetike*. Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.
- 3) Knežević, S. (2022) *Intertekstualne veze Federica Garcije Lorce i hrvatskoga modernog pjesništva*. *Athens Journal of Philology*, 9 (2).
- 4) Mihanović-Salopek, H. (2003) Avangardizam u pjesništvu Drage Ivaniševića, *Dani Hvarškoga kazališta : Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, 29 (1), str. 279-295.
- 5) Milanja, C. (2000) *Hrvatsko pjesništvo od 1950. do 2000*. Zagreb: Zagrebgrafo.
- 6) Mrkonjić, Z. (2009) *Suvremeno hrvatsko pjesništvo*. Zagreb: V.B.Z.
- 7) Pavletić, V. (2010) *Svjedok apokalipse*. Zagreb: Epifanija d.o.o.
- 8) Sorel, S. (2003) *Mediterranizam tijela*. Zagreb: Altagama.

MREŽNI IZVORI

(URL 1) – Ivanišević Drago. *Hrvatski biografski leksikon*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. Pristupljeno 26. 9. 2024.

<https://hbl.lzmk.hr/clanak/ivanisevic-drago>